

Lekcja 4

E-ZUS, czyli firma pod ręką

- ✓ Rejestracja firmy
- ✓ Zgłoszenie do ubezpieczeń
- ✓ Ulgi w płaceniu składek
- ✓ Rozliczenia z ZUS

Na stronie zuz.pl/edukacja w zakładce [Skoty ponadpodstawowe] → [Materiały do pobrania] są odniesienia do podstawy programowej, scenariusz lekcji 4, a także formy pracy, metody, techniki i środki dydaktyczne.

Lekcje z ZUS

Dobrowolne ubezpieczenie przedsiębiorcy

4

Jeśli przystąpisz do **ubezpieczenia chorobowego**, będziesz mógł korzystać ze świadczeń w razie choroby i macierzyństwa.

Lekcja 4

Dlaczego ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne dla przedsiębiorcy?

Dla wielu przedsiębiorców choroba nie stanowi przeszkody w prowadzeniu firmy. Często mimo złego stanu zdrowia nadal zajmują się własnym biznesem, bo nie mają go komu powierzyć. Nie korzystają ze zwolnień lekarskich i dlatego nie chcą płacić składki na ubezpieczenie chorobowe. Jako przedsiębiorca zdecydujesz, czy będziesz płacić składkę chorobową i w razie np. choroby czy urodzenia dziecka – korzystać z zasiłków.

Kiedy ustaje ubezpieczenie chorobowe przedsiębiorcy?

Przestajesz być ubezpieczony, gdy:

- ✓ złożysz zgłoszenie wyrejestrowania – od dnia, który podasz w tym zgłoszeniu, ale nie wcześniej niż od dnia, w którym złożysz to zgłoszenie;
- ✓ ustanie tytułu do ubezpieczenia, np. przestaniesz prowadzić działalność.

Od 2022 r. dobrowolne ubezpieczenie nie ustaje z powodu nieterminowego opłacenia składki. Jeśli chcesz zrezygnować z ubezpieczenia dobrowolnego, musisz się wyrejestrować (na dokumencie ZUS ZWUA). W okresie od dnia objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem do dnia jego ustania musisz opłacać i rozliczać składki za każdy miesiąc. Aby nie płacić składek na ubezpieczenie, musisz wyrejestrować się z niego.

Od 2022 r. zaległość w składkach nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, ale może mieć wpływ na prawo do świadczeń z tego ubezpieczenia, np. zasiłku chorobowego. Przeszkodą w wypłacie zasiłku nie będzie zadłużenie wynoszące maksymalnie 1% minimalnego wynagrodzenia (W 2023 r. jest to: od stycznia do czerwca – 34,90 zł, a od lipca do grudnia – 36,00 zł). Jeśli zaległość przekroczy 1% minimalnego wynagrodzenia, to prawo do świadczeń nie będzie przysługiwało do czasu spłaty całości zadłużenia. Jeśli zadłużenie nie zostanie spłacone w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia, prawo to się przedawni.

Preferencyjne składki

7

Gdy zaczniesz płacić składki na ubezpieczenia społeczne, możesz przez **24 miesiące** obliczać je od podanej przez siebie kwoty – nie niższej niż **30% minimalnego wynagrodzenia**, jeśli:

- ✓ w ostatnich 60 miesiącach przed rozpoczęciem działalności gospodarczej nie prowadziłeś działalności;
- ✓ Twoja firma nie będzie świadczyła byłemu pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w roku założenia działalności lub w roku poprzednim.

Lekcja 4

Skutki płacenia preferencyjnych składek: **niższe składki to niższe świadczenia z ubezpieczeń społecznych.**

Gdy wykorzystasz ulgę na start przez 6 miesięcy lub wcześniej z niej zrezygnujesz, będziesz mógł potem płacić preferencyjne składki. Możesz też płacić preferencyjne składki od razu po rozpoczęciu działalności gospodarczej. To Ty decydujesz, z jakiej ulgi i przez jaki okres skorzystasz.

O minimalnej podstawie, od której będziesz naliczać składki, gdy będziesz korzystać z preferencyjnych składek, przeczytasz na s. 101–102, a także w materiałach dla ucznia na s. 59–60.

Kwotę obowiązującą w danym roku kalendarzowym znajdziesz też na stronie www.zus.pl w zakładce [Składki] → [Szczegółowe informacje na temat wysokości składek].

Twoja decyzja, czy skorzystasz z preferencyjnych składek, będzie miała wpływ na wysokość świadczeń, które przysługują Ci z ubezpieczeń społecznych. Jeśli będziesz optować składki od 30% minimalnego wynagrodzenia, to od tej kwoty będzie obliczony m.in. Twój zasiłek chorobowy, macierzyński czy opiekuńczy.

Terminy opłacania składek i przekazywania dokumentów

13

Opłacasz składki i przekazujesz dokumenty za dany miesiąc w terminie do:

- ✓ **15. dnia** następnego miesiąca – m.in. jeśli prowadzisz spółkę kapitałową, spółdzielnię, stowarzyszenie, fundację;
- ✓ **20. dnia** następnego miesiąca – m.in. jeśli opłacasz składki wyłącznie na własne ubezpieczenia, prowadzisz spółkę osobową.

Lekcja 4

Jeżeli 15. albo 20. dzień miesiąca przypada w sobotę, niedzielę lub święto, to ostatnim dniem, w którym musisz opłacić składki i przekazać dokumenty, jest następny dzień po dniu lub dniach wolnych od pracy.

Wszystkie składki opłacasz jednym przelewem na swój numer rachunku składowego (NRS). Więcej o NRS przeczytasz w tekście uzupełniającym na s. 105.

Jeśli jako przedsiębiorca nie opłacisz składek, to:

- ✓ ZUS nie zapisze składek na ubezpieczenia społeczne na Twoim koncie;
- ✓ będziesz musiał opłacić odsetki za zwłokę;
- ✓ ZUS rozpocznie postępowanie egzekucyjne, co wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Jeśli będziesz mieć chwilowe problemy z opłaceniem bieżących składek, możesz starać się o **odroczenie terminu ich płatności**. Gdy złożysz wniosek i podpiszesz z ZUS umowę, unikniesz naliczania odsetek.

Gdy będziesz mieć zadłużenie z tytułu składek, możesz wystąpić do ZUS z wnioskiem o **rozłożenie długu na raty**. Korzyści z podpisania układu ratalnego są następujące:

- ✓ będziesz spłacać zadłużenie w dłuższym okresie i na warunkach uzgodnionych z ZUS;
- ✓ ZUS nie naliczy odsetek, tylko opłatę prolongacyjną (wynosi ona 50% stawki odsetek za zwłokę obowiązującej w dniu podpisania umowy);
- ✓ postępowanie egzekucyjne zostanie zawieszona.

Możesz skorzystać z pomocy **doradcy do spraw ulg i umorzeń** w każdej placówce ZUS.

Rozliczenia z ZUS

14

Jeśli będziesz rozliczać składki za **ponad 5 osób**, to dokumenty do ZUS będziesz obowiązkowo przekazywać w formie elektronicznej.

Będziesz mógł skorzystać z przygotowanego przez ZUS bezpłatnego **programu Płatnik** albo **ePłatnik**.

Lekcja 4

Jeśli będziesz opłacać składki na ubezpieczenia wyłącznie za siebie, to będziesz przekazywać do ZUS jedynie **deklarację rozliczeniową** (ZUS DRA).

Jeśli będziesz zatrudniać pracowników, zleceniobiorców, osoby współpracujące, to będziesz przekazywać do ZUS:

- ✓ **deklarację rozliczeniową** (ZUS DRA) – w której będą wszystkie składki za dany miesiąc;
- ✓ **raporty imienne:**
  - ZUS RCA – o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach;
  - ZUS RPA – o przychodach ubezpieczonego/ okresach pracy nauczycielskiej;
  - ZUS RSA – o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłaceniu składek.

Jeśli skorzystasz z **małego ZUS+**, będziesz musiał podać ZUS następujące informacje:

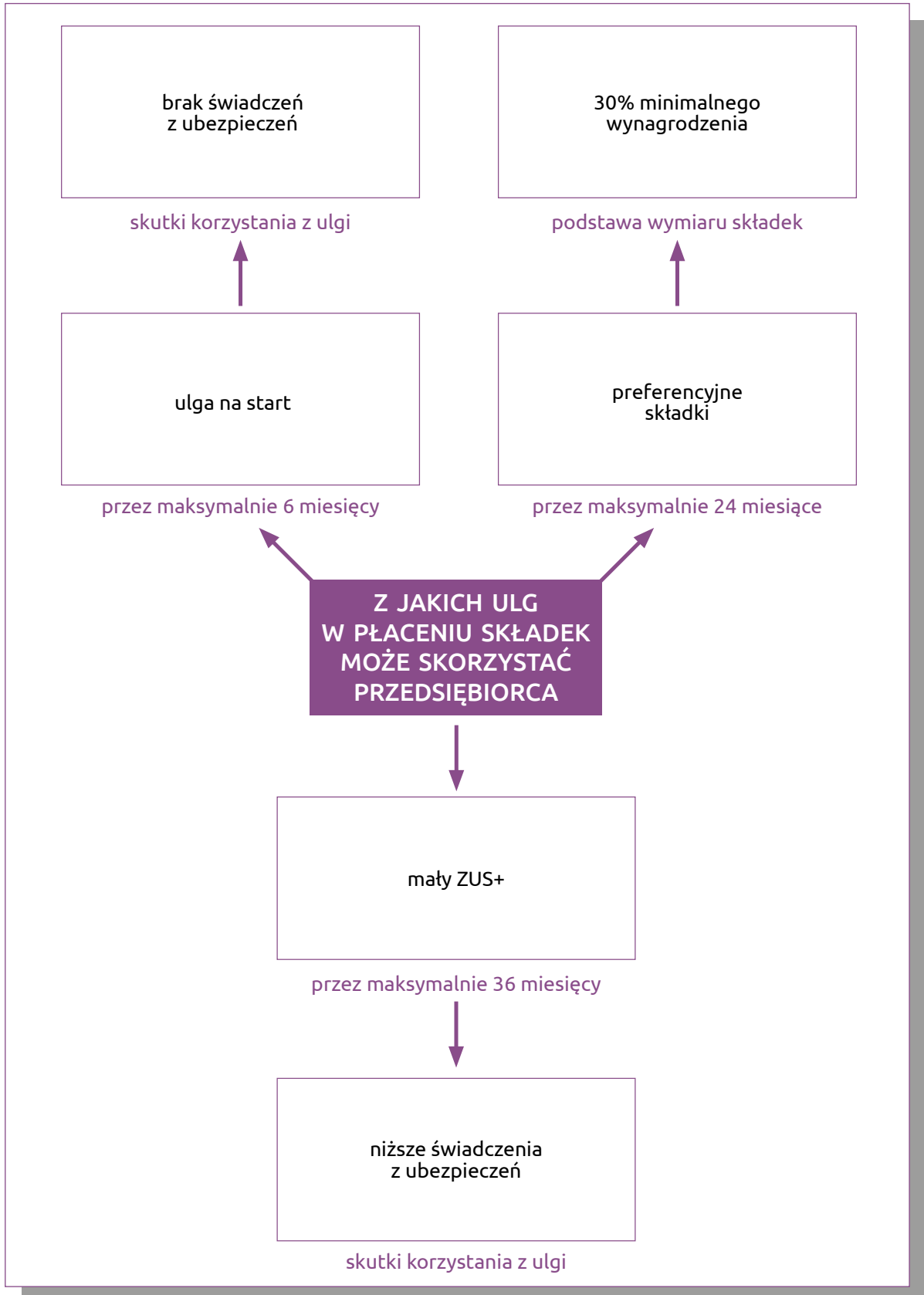
- ✓ przychód i dochód z działalności gospodarczej za poprzedni rok kalendarzowy oraz formę opodatkowania;
- ✓ najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na dany rok, którą sam ustalisz (możesz skorzystać z określonego w przepisach wzoru albo z kalkulatora na stronie www.zus.pl lub www.eskladka.pl).

Informacje te podasz w jednym z formularzy:

- ✓ ZUS RCA cz. II – jeśli rozliczasz składki za siebie i za inne osoby ubezpieczone;
- ✓ ZUS DRA cz. II – jeśli rozliczasz składki tylko za siebie.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą, które opłacają składki na własne ubezpieczenia, lub osoby z nimi współpracujące muszą za okres od stycznia 2022 r. co miesiąc przekazywać dokumenty rozliczeniowe do ZUS.

ĆWICZENIE – MAPA MYŚLI

1. CZY WIESZ...

...OD JAKIEJ KWOTY PRZEDSIĘBIORCA MUSI NALICZAĆ SKŁADKI?

Przepisy określają minimalne kwoty, od których osoba prowadząca działalność musi opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Jest to podstawa wymiaru składek.

Składki na ogólnych zasadach

Jeśli będziesz prowadzić pozarolniczą działalność (patrz: Ważne!), będziesz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty. Kwota ta nie może być jednak niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogłoszonego na dany rok (aktualna kwota jest na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce [Składki] → [Szczegółowe informacje na temat wysokości składek]). Ta minimalna podstawa wymiaru składek obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. W 2023 r. wynosi ona 4161 zł.

Ważne!

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność to:

- ✓ osoba, która prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych (nie dotyczy to osoby, która korzysta z ulgi na start);
- ✓ twórca;
- ✓ artysta;
- ✓ osoba, która prowadzi działalność w zakresie wolnego zawodu (w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne);
- ✓ osoba, która prowadzi działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej (w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych);
- ✓ wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością;
- ✓ wspólnik spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej;
- ✓ komplementariusz w spółce komandytowo-akcyjnej;
- ✓ akcjonariusz prostej spółki akcyjnej wnoszący do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług;
- ✓ osoba, która prowadzi publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę albo zespół placówek – na podstawie ustawy Prawo oświatowe.

Ulgi w składkach na ubezpieczenia społeczne

Jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą, możesz skorzystać z ulg w opłaceniu składek na ubezpieczenia społeczne. O tym, jakie warunki musisz spełnić, aby nie płacić składek albo płacić je w niższej wysokości, oraz jakie są konsekwencje korzystania z tych ulg, przeczytasz na s. 90–92.

Ulgi w płaceniu składek na ubezpieczenia społeczne

Rodzaj ulgi	Okres, przez jaki możesz korzystać z ulgi	Składki na ubezpieczenia społeczne		Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Składka na ubezpieczenie zdrowotne
Ulga na start	maks. 6 miesięcy, od kiedy rozpocznesz działalność	brak składek		brak świadczeń	
Preferencyjne składki	maks. 24 miesiące, od kiedy zaczniesz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne	najniższa podstawa, od której obliczasz składki, to 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. za styczeń–czerwiec – 1047 zł; za lipiec–grudzień – 1080 zł)	Ważne! możesz płacić wyższe składki, ale są limity:		
Mały ZUS+	maks. 36 miesięcy w ciągu ostatnich 60 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> podstawa ustalona od wysokości dochodu z działalności gospodarczej podstawa mieści się między 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. – 1047 zł) a 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2023 r. – 4161 zł) 	<ul style="list-style-type: none"> podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest ograniczona w danym roku kalendarzowym (w 2023 r. – 208 050 zł) podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe jest ograniczona w danym miesiącu (od stycznia do grudnia 2023 r. – 17 337,50 zł) 	ZUS obliczy świadczenie od kwoty, od której opłacasz składki	od 2022 r. zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zależą od formy opodatkowania

Wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne

Przepisy określają również minimalną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób, które prowadzą pozarolniczą działalność. Od 2022 r. zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność są różne – zależą od formy opodatkowania. Inaczej podstawę ustalają przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych (według skali podatkowej oraz podatkiem liniowym), ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, opodatkowani w formie karty podatkowej oraz pozostałe osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

Dla przedsiębiorców opodatkowanych według zasad ogólnych – według skali podatkowej podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest dochód z poprzedniego miesiąca. Podstawa wymiaru składki nie może być niższa niż minimalne wynagrodzenie obowiązujące w pierwszym dniu roku składkowego (w 2023 r. – 3490 zł). Stopa procentowa składki wynosi 9%.

Dla przedsiębiorców opodatkowanych według zasad ogólnych – podatkiem liniowym podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne ustala się tak jak dla przedsiębiorców opodatkowanych według skali podatkowej, ale stopa procentowa składki wynosi 4,9%. Jeśli jednak ustalona w ten sposób składka zdrowotna będzie niższa niż kwota 9% minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. – 314,10 zł), składkę trzeba podwyższyć do tej kwoty. Oznacza to, że podstawą wymiaru składki w takiej sytuacji będzie kwota minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. – 3490 zł).

Zasady te obowiązują od 1 lutego 2022 r., ponieważ do ustalenia składki uwzględniane są dochody uzyskane w miesiącu przed tym, za który jest rozliczana. Czyli na wysokość składki za luty 2023 r. wpływa dochód uzyskany w styczniu 2023 r.

Wyjątek stanowiła składka zdrowotna za styczeń 2022 r., która była naliczana od 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Składka za ten miesiąc wynosiła 419,92 zł (4665,78 zł × 9%).

Dla przedsiębiorców opodatkowanych kartą podatkową podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest kwota minimalnego wynagrodzenia, które obowiązuje 1 stycznia danego roku. Stopa procentowa składki wynosi 9%. Dlatego składka na ubezpieczenie zdrowotne za każdy miesiąc 2023 r. wynosi 314,10 zł (3490 zł × 9% = 314,10 zł).

Dla przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne może być ustalona:

- 1) od przychodów z działalności gospodarczej uzyskiwanych w bieżącym roku kalendarzowym (narastająco):
  - 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (w 2023 r. – 4179,56 zł) – jeśli przychody z działalności gospodarczej, osiągnięte od początku roku kalendarzowego, nie przekroczyły 60 tys. zł (składka wynosi wtedy 376,16 zł);
  - 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (w 2023 r. – 6965,94 zł) – jeśli przychody z działalności gospodarczej przekroczyły 60 tys. zł i nie przekroczyły 300 tys. zł (składka wynosi wtedy 626,93 zł);
  - 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (w 2023 r. – 12538,69 zł), jeżeli przychody z działalności gospodarczej przekroczyły 300 tys. zł (składka wynosi wtedy 1128,48 zł);

lub

- 2) od kwoty przychodów z poprzedniego roku kalendarzowego – jeśli przedsiębiorca prowadził działalność gospodarczą przez cały poprzedni rok kalendarzowy i przychody z tej działalności były opodatkowane na zasadach ogólnych lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych (w zależności od kwoty osiągniętych przychodów w poprzednim roku kalendarzowym, podstawa wymiaru wynosi 60%, 100% lub 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia).

Dla przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych stopa procentowa składki zdrowotnej wynosi 9%.

Osoba prowadząca działalność gospodarczą opodatkowaną według skali podatkowej, w formie podatku liniowego lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych stosuje roczne rozliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne. Przedsiębiorca oblicza składki co miesiąc od miesięcznej podstawy wymiaru, ale po zakończeniu roku ustala dodatkowo wysokość składki rocznej od rocznej podstawy jej wymiaru. Tak obliczona składka roczna może być wyższa lub niższa od sumy składek opłaconych miesięcznie. W tej sytuacji przedsiębiorca będzie musiał dopłacić powstałą różnicę albo będzie mógł wystąpić o zwrot nadpłaty.

Dla pozostałych osób prowadzących działalność (np. wspólników spółek, twórców, artystów) podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest kwota 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (w 2023 r. – 6965,94 zł). Stopa procentowa składki wynosi 9%, a składka 626,93 zł ($6965,94 \text{ zł} \times 9\% = 626,93 \text{ zł}$).

Składki na ubezpieczenie zdrowotne nie można dzielić – zawsze trzeba zapłacić pełną miesięczną składkę. Oznacza to, że gdy np. przedsiębiorca rozpoczyna działalność w trakcie miesiąca albo korzysta z zasiłku chorobowego przez cały miesiąc bądź jego część, musi opłacić składkę na ubezpieczenie zdrowotne za ten miesiąc w pełnej wysokości.

PRZYKŁAD

Janina od 3 kwietnia 2023 r. prowadzi działalność gospodarczą. Korzystała z ulgi na start, a następnie z preferencyjnych składek. Za kwiecień i kolejne miesiące, w których korzystała z ulg w opłaceniu składek na ubezpieczenia społeczne, musiała płacić składkę na ubezpieczenie zdrowotne w pełnej wysokości.

Możesz być **zwolniony z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne** z tytułu prowadzenia działalności, gdy jesteś w jednej z następujących sytuacji:

- ✓ jesteś emerytem lub rencistą i Twoje świadczenie nie przekracza miesięcznie minimalnego wynagrodzenia oraz spełniasz jeden z poniższych warunków:
  - Twoje przychody z działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej;
- ✓ masz orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności oraz spełniasz jeden z poniższych warunków:
  - Twoje przychody z działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej;
- ✓ pobierasz zasiłek macierzyński, którego wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty świadczenia rodzicielskiego;

- ✔ równocześnie pozostajesz w stosunku pracy i podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia nie będzie przekraczać minimalnego wynagrodzenia oraz:
  - Twoje przychody z pozarolniczej działalności nie przekraczają miesięcznie 50% minimalnego wynagrodzenia,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Jeśli masz orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności i prowadzisz działalność, która jest Twoim jedynym tytułem ubezpieczenia oraz stosujesz skalę podatkową, to miesięczna składka na ubezpieczenie zdrowotne nie przekracza kwoty zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Aktualną kwotę minimalnego wynagrodzenia i najniższej emerytury znajdziesz na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Wskaźniki].

2. CZY WIESZ, ŻE...

...E-SKŁADKA TO PROSTE PŁATNOŚCI DO ZUS?

Wszystkie składki opłacisz jednym zwykłym przelewem na swój numer rachunku składkowego (NRS), który nada Ci ZUS.

Indywidualny numer rachunku składkowego składa się z 26 cyfr. W numerze tym jest zawarty numer identyfikujący ZUS i Ciebie, np. Twój numer NIP.

Informację o numerze rachunku składkowego ZUS wyśle listem na adres siedziby firmy albo na adres do korespondencji. Dlatego sprawdź, czy ZUS ma na pewno Twój aktualny adres. Jeśli nie dostaniesz informacji o numerze Twojego rachunku albo zgubisz list, możesz sprawdzić swój numer w wyszukiwarce NRS. Numer rachunku otrzymasz w każdej placówce ZUS lub w Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS.

Szybciej i taniej

Jednym przelewem opłacasz składki na:

- ✔ ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe);
- ✔ ubezpieczenie zdrowotne;
- ✔ Fundusz Pracy;
- ✔ Fundusz Solidarnościowy;
- ✔ Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
- ✔ Fundusz Emerytur Pomostowych.

W przelewie musisz podać swój numer rachunku składkowego. Nie wpisujesz dodatkowych danych, m.in. swojego NIP, numeru REGON czy PESEL.

Nie podajesz w przelewie, jakie składki i za jaki okres opłacasz. Każdą wpłatę ZUS dzieli proporcjonalnie na wszystkie ubezpieczenia i fundusze. Zrobi to na podstawie składek z Twojej ostatniej deklaracji rozliczeniowej (przekazanej przez Ciebie albo utworzonej przez ZUS, jeśli jesteś zwolniony z jej przekazywania). Podzieloną wpłatę ZUS rozliczy na najstarsze zadłużenie na danym ubezpieczeniu albo funduszu. Dzięki temu nie rosną odsetki za zwłokę. Jeśli masz zadłużenie, nie możesz opłacić tylko bieżących składek na ubezpieczenia społeczne (w tym na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe), np. aby skorzystać z zasiłku chorobowego.

3. CZY WIESZ...

...JAKIE MUSISZ PŁACIĆ SKŁADKI, GDY MASZ KILKA DZIAŁALNOŚCI ZAROBKOWYCH?

Bardzo często jedna osoba prowadzi różne rodzaje działalności zarobkowej. Warto więc wiedzieć, kiedy podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, a kiedy dobrowolnie.

Jeśli jesteś jednocześnie np. zatrudniony na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia w różnych firmach albo jesteś pracownikiem, a oprócz tego prowadzisz działalność gospodarczą albo wykonujesz kilka zleceń, to występuje tzw. **zbieg tytułów do ubezpieczeń**. W takich sytuacjach trzeba ustalić, z którego tytułu (np. umowy, działalności) składki na ubezpieczenia społeczne są dla Ciebie obowiązkowe.

Ważne!

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowa z każdego tytułu do ubezpieczeń.

Umowa o pracę i umowa zlecenia

Jako pracownik zawsze podlegasz obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu).

Jeśli jednocześnie wykonujesz umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą albo zawartą z innym podmiotem, ale na rzecz swojego pracodawcy, to pracodawca odprowadza składki na wszystkie ubezpieczenia łącznie od wynagrodzenia z umowy o pracę i ze zlecenia.

Jeśli natomiast jesteś pracownikiem i jednocześnie wykonujesz umowę zlecenia (i umowa ta nie jest zawarta z własnym pracodawcą albo z innym podmiotem na rzecz własnego pracodawcy), to o tym, czy trzeba opłacać od niej składki, decyduje wymiar czasu pracy lub wysokość wynagrodzenia z umowy o pracę.

Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od umowy zlecenia są obowiązkowe, jeśli jako pracownik spełniasz oba warunki:

- ✔ pracujesz w wymiarze niższym niż pełny wymiar czasu pracy (na część etatu);
- ✔ w umowie o pracę masz ustalone wynagrodzenie niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę w danym roku (od 1 stycznia 2023 r. wynagrodzenie minimalne to 3490 zł brutto, a od 1 lipca 2023 r. – 3600 zł brutto) i nie dostaniesz w danym miesiącu (np. z premią lub nagrodą) przynajmniej minimalnego wynagrodzenia.

W takiej sytuacji od umowy zlecenia obowiązkowe jest też ubezpieczenie wypadkowe. Tylko ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne – na wniosek zleceniobiorcy. Jeśli chcesz przystąpić do ubezpieczenia chorobowego, zgłaszasz to zleceniodawcy.

Przykład 1

Anna pracuje na podstawie umowy o pracę (na ćwierć etatu) w spółce Anagram od 1 maja 2019 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1700 zł miesięcznie. Od 1 stycznia 2023 r. podpisała też umowę zlecenia z firmą Beczka. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz spółki Anagram. Anna otrzymuje z umowy o pracę wynagrodzenie niższe niż minimalne, dlatego od 1 stycznia 2023 r. podlega z umowy zlecenia obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu.

Zleceniodawca nie musi odprowadzać za Ciebie składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, jeśli jako pracownik spełniasz jeden z poniższych warunków:

- ✔ pracujesz na pełny etat, więc masz w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie;
- ✔ pracujesz na część etatu, ale masz w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie;
- ✔ pracujesz na część etatu i nie masz w umowie zagwarantowanego co najmniej minimalnego wynagrodzenia, ale w danym miesiącu otrzymałeś wynagrodzenie z umowy o pracę w kwocie przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (bo np. dostałeś nagrodę, premię).

Jako zleceniobiorca możesz w tej sytuacji przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wtedy będziesz objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

Przykład 2

Janina pracuje od 1 sierpnia 2019 r. w spółce Centryfuga na podstawie umowy o pracę (na pół etatu). Jej wynagrodzenie miesięczne wynosi 3600 zł. Janina wykonuje też od 1 lutego 2023 r. umowę zlecenia w firmie Tremolo (Janina nie wykonuje umowy na rzecz spółki Centryfuga). Ponieważ z umowy o pracę Janina osiąga w 2023 r. minimalne wynagrodzenie, to z umowy zlecenia w 2023 r. nie jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Przykład 3

Jan pracuje na podstawie umowy o pracę w firmie Xenomorph od 1 września 2018 r. Jego miesięczne wynagrodzenie z tej umowy wynosi 3800 zł. Od 1 lutego 2023 r. Jan zawarł też umowę zlecenia z firmą Yolo. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz firmy Xenomorph (na rzecz pracodawcy). Ponieważ Jan osiąga z umowy o pracę w 2023 r. przychód wyższy niż minimalne wynagrodzenie, to z umowy zlecenia w 2023 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może jednak przystąpić do nich dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Dwie lub więcej umowy zlecenia

Jeżeli wykonujesz pracę tylko na podstawie umów zlecenia (czyli jesteś zleceniobiorcą), podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z każdej z tych umów, jeśli nie osiągniesz w danym miesiącu z przynajmniej jednej z nich przychodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeśli osiągniesz taki przychód, wtedy kolejna umowa jest zwolniona ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Przykład 4

Weronika pracuje na podstawie umowy zlecenia w przedsiębiorstwie Xylophone od 1 stycznia 2019 r. Jej przychód w lutym 2023 r. wyniósł 1800 zł. Dodatkowo od 1 lutego 2023 r. Weronika wykonuje drugą umowę zlecenia w firmie Ygielit. W lutym 2023 r. otrzymała z niej wynagrodzenie w wysokości 600 zł. Ponieważ z pierwszej umowy zlecenia Weronika osiągnęła w lutym 2023 r. przychód w wysokości 1800 zł (czyli niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę), to z drugiej umowy zlecenia również podlegała w lutym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu.

Przykład 5

Halina wykonuje umowę zlecenia w firmie Xenia Yeti & Zenia od 1 stycznia 2023 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 3490 zł miesięcznie. Od 1 marca 2023 r. Halina pracuje też na podstawie drugiej umowy zlecenia z firmą AST. Z tej umowy osiąga przychód w wysokości 750 zł miesięcznie. Ponieważ z umowy zlecenia z firmą Xenia Yeti & Zenia Halina osiąga przychód 3490 zł miesięcznie (czyli w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę od stycznia do czerwca 2023 r.), to z drugiej umowy nie podlega w 2023 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Przykład 6

Barbara wykonuje umowę zlecenia zawartą z firmą Amadeos od 1 stycznia 2023 r. Następnie zawarła umowę zlecenia z firmą Butowen (5 stycznia 2023 r.), a także umowę zlecenia z firmą Chopon (20 stycznia 2023 r.).

Barbara uzyskała w styczniu 2023 r. przychód:

- ✔ z umowy z firmą Amadeos – 1500 zł,
- ✔ z umowy z firmą Butowen – 3300 zł,
- ✔ z umowy z firmą Chopon – 12 400 zł.

W styczniu 2023 r. Barbara podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z umów zlecenia zawartych z firmą Amadeos i Butowen. Łączny przychód z tych umów wyniósł więcej niż minimalne wynagrodzenie. Dlatego od kolejnej umowy zawartej z firmą Chopon składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie były dla Barbary obowiązkowe.

Prowadzenie działalności gospodarczej i umowa zlecenia

Zdarza się, że osoba, która wykonuje działalność gospodarczą, zawiera umowy zlecenia, których nie wykonuje w ramach tej działalności (przedmiot umowy nie pokrywa się z przedmiotem działalności). W takiej sytuacji, aby ustalić zasady opłacania składek, trzeba przede wszystkim sprawdzić, od jakiej podstawy wymiaru przedsiębiorca opłaca składki.

Gdy jako przedsiębiorca optasz składki na ubezpieczenia społeczne od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego

Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (a także wypadkowemu) tylko z działalności, jeśli jednocześnie:

- ✔ prowadzisz pozarolniczą działalność i optasz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2023 r. – 4161 zł);
- ✔ wykonujesz umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności), z której przychód jest niższy od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

W tej sytuacji możesz przystąpić z umowy zlecenia dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Jeśli podstawa składek zarówno z działalności, jak i z umowy zlecenia wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, możesz zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych – na umowę zlecenia.

Przykład 7

Marta prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Optaca składki od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Od 1 stycznia 2023 r. Marta zawarła także umowę zlecenia z firmą Xylon i osiąga co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 800 zł. Ponieważ przychód z umowy zlecenia jest niższy od 60% przeciętnego wynagrodzenia (w 2023 r. – 4161 zł), Marta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z prowadzonej działalności gospodarczej. Z umowy zlecenia może przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 8

Katarzyna prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Optaca składki od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2023 r. – 4161 zł). Od 1 lutego 2023 r. podjęła też pracę na podstawie umowy zlecenia z firmą Ymielin i osiąga przychód w wysokości 4200 zł. Skoro kwota osiąganego w danym miesiącu przychodu z umowy zlecenia wynosi co najmniej tyle, co 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, to Katarzyna może zmienić tytuł, z którego będzie obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) – na umowę zlecenia.

Gdy jako przedsiębiorca optasz składki na ubezpieczenia społeczne od 30% minimalnego wynagrodzenia albo korzystasz z małego ZUS+

Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu z obu tytułów, jeśli spełniasz oba warunki:

- ✔ prowadzisz działalność gospodarczą i optasz składki od 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. za styczeń–czerwiec – 1047 zł, a za lipiec–grudzień – 1080 zł) albo optasz mały ZUS+, czyli składki od podstawy ustalonej proporcjonalnie do dochodu uzyskanego w poprzednim roku, która nie może być mniejsza niż 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2023 r. – 1047 zł), tj. od podstawy niższej niż minimalne wynagrodzenie;
- ✔ wykonujesz jednocześnie umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności).

Możesz optać składki z tylko jednego tytułu, jeśli spełniasz oba warunki:

- ✔ jako przedsiębiorca deklarujesz podstawę wymiaru składek w wysokości przynajmniej minimalnego wynagrodzenia albo składki z umowy zlecenia są optane od co najmniej minimalnego wynagrodzenia;

- ✔ taką działalność albo umowę zlecenia wybierzesz jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Natomiast gdy łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i umowy zlecenia wynosi tyle, co minimalne wynagrodzenie, to od kolejnej umowy zlecenia nie musisz optać składek.

Przykład 9

Kazimierz prowadzi działalność gospodarczą. Opta składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 lutego 2023 r. Kazimierz podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Xyz i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 750 zł. Kazimierz podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu) z obu tytułów – działalności gospodarczej i umowy zlecenia.

Przykład 10

Adam prowadzi działalność gospodarczą. Rozlicza składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 stycznia 2023 r. podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Yndiri i osiąga co miesiąc przychód w wysokości 3700 zł brutto. Ponieważ ten przychód jest wyższy niż minimalne wynagrodzenie za pracę (od 1 stycznia 2023 r. – 3490 zł, a od 1 lipca 2023 r. – 3600 zł), Adam może wskazać, że chce podlegać w 2023 r. ubezpieczeniom społecznym z umowy zlecenia. Z działalności w 2023 r. nie będzie musiał obowiązkowo płacić składek na ubezpieczenia społeczne.

Przykład 11

Eryk prowadzi działalność gospodarczą. Korzysta z małego ZUS+ i w 2023 r. opta składki od 1634,76 zł. Jednocześnie Eryk wykonuje dwie umowy zlecenia:

- ✔ z Ewą Nowak (od 1 lutego 2023 r.),
- ✔ z Ewelina Kowalską (od 10 lutego 2023 r.).

Przychód Eryka w każdym miesiącu z umowy zawartej z Ewą Nowak wynosi 2000 zł, a z Ewelina Kowalską – 1500 zł.

Eryk podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności (pierwszy tytuł do ubezpieczenia) oraz pierwszej umowy zlecenia (zawartej z Ewą Nowak), gdyż podstawa wymiaru składek z działalności jest niższa niż minimalne wynagrodzenie (od stycznia 2023 r. – 3490 zł). Łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i pierwszej umowy zlecenia wynosi więcej niż minimalne wynagrodzenie (od stycznia 2023 r. – 3490 zł), dlatego nie trzeba optać składek na ubezpieczenia społeczne od kolejnej umowy zlecenia.

Ponieważ w lutym 2023 r. łączna podstawa wymiaru składek z umów zlecenia przekracza minimalne wynagrodzenie (3490 zł), Eryk może zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych – z działalności na obydwie umowy zlecenia.

Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

Jeśli emeryt lub rencista zawarł jedną umowę zlecenia, to podlega z niej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Dobrowolnie może przystąpić do ubezpieczenia chorobowego. Gdyby zawarł więcej niż jedną umowę zlecenia, to od kolejnych umów ubezpieczenia społeczne będą obowiązkowe, dopóki łączna podstawa składek osiągnie minimalne wynagrodzenie (od stycznia 2023 r. – 3490 zł).

Przykład 12

Agnieszka otrzymuje emeryturę. Od 1 lutego 2023 r. podjęła pracę na podstawie umowy zlecenia. Jest to jej jedyne źródło dorabiania do emerytury i przez to jedyny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych i wypadkowego).

Przykład 13

Zygmunt jest na emeryturze. Pracuje również na podstawie umowy zlecenia w firmie Xulu i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 1500 zł. Od 1 lutego 2022 r. wykonuje też umowę zlecenia z firmą Ygrdrasil i uzyskuje co miesiąc przychód w wysokości 700 zł. Ponieważ Zygmunt z pierwszej umowy zlecenia nie osiąga minimalnego wynagrodzenia (od stycznia 2023 r. – 3490 zł), to także z drugiej umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu.

Umowa o pracę i działalność gospodarcza

Jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawsze podlegasz obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu. Z prowadzonej jednocześnie działalności gospodarczej nie podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu), jeśli jesteś w jednej z poniższych sytuacji:

- ✓ jesteś zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy;
- ✓ masz w umowie o pracę ustalone wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (od stycznia 2023 r. – 3490 zł);
- ✓ nie masz w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia, ale otrzymasz w danym miesiącu wynagrodzenie z umowy o pracę w kwocie przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (np. z nagrodą lub premią).

W takiej sytuacji jako przedsiębiorca możesz dobrowolnie przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Jeśli do nich przystąpisz, będziesz objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

Przykład 14

Eugeniusz jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie Xilut. Od 1 lutego 2023 r. prowadzi także działalność gospodarczą. Z umowy o pracę otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 3700 zł, czyli powyżej minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2023 r. Dlatego w 2023 r. nie podlega z działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

ĆWICZENIE – ROZWIĄŻ ZADANIE

Zadanie 1

Anna prowadzi od 1 kwietnia 2022 r. działalność gospodarczą – internetowy sklep z produktami ekologicznymi. Od 1 kwietnia korzysta z ulgi na start. W maju Anna uległa wypadkowi przy pracy i jest niezdolna do pracy. Na jakie świadczenia może liczyć Anna?

Odpowiedź:

Anna, gdy korzysta z ulgi na start, nie jest objęta ubezpieczeniami społecznymi. Dlatego mimo że jest niezdolna do pracy, nie otrzyma świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego.

Zadanie 2

Piotr prowadzi restaurację. Zatrudnia Adama, który jest studentem i ma 23 lata, na podstawie umowy zlecenia. Wymień, jakie składki musi płacić Piotr od umowy zlecenia z Adamem.

Odpowiedź:

Piotr nie opłaca od umowy zlecenia z Adamem (studentem, który nie ukończył 26 lat) żadnych składek.

Zadanie 3

Andrzej prowadzi działalność gospodarczą – bar (jest to jego jedyna działalność zarobkowa). Zatrudnia na podstawie umowy o pracę 1 pracownika. Andrzej opłaca za siebie preferencyjne składki (bez składki chorobowej). Wymień, jakie ubezpieczenia są obowiązkowe dla Andrzeja jako przedsiębiorcy, a jakie – dla jego pracownika. Na jakie świadczenia z ubezpieczenia chorobowego mogą oni liczyć w razie choroby i dlaczego?

Odpowiedź:

Dla Andrzeja, który prowadzi działalność gospodarczą, obowiązkowe są ubezpieczenia:

- emerytalne,
- rentowe,
- wypadkowe,
- zdrowotne.

Pracownik podlega obowiązkowo:

- wszystkim ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu),
- ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Pracownik podlega ubezpieczeniu chorobowemu i dlatego – w razie niezdolności do pracy z powodu choroby – może otrzymać następujące świadczenia: zasiłek chorobowy, a w razie dalszej niezdolności do pracy – świadczenie rehabilitacyjne.

Przedsiębiorca Andrzej nie otrzyma w razie choroby świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, bo nie przystąpił do tego ubezpieczenia (dla osoby, która prowadzi działalność gospodarczą, ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne).

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.